

Vikingar

Lärarmaterial

Författare: Torsten Bengtsson

Mål ur läroplanen:

- Nordens kulturmöten med övriga Europa och andra delar av världen genom ökad handel och migration, till exempel genom vikingatidens resor och medeltidens handelssystem (Hi åk 4-6)
- Norden befolkas. De utmärkande dragen för stenåldern, bronsåldern och järnåldern (Hi åk 4-6)
- Tidsbegreppen vikingatiden, medeltiden, stormaktstiden och frihetstiden samt olika syn på deras betydelser (Hi åk 4-6)
- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna (Sv åk 4-6)
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar (Sv åk 4-6)

Arbeta med de svåra orden (expertorden)

Gör ett memory av de **fetstilta** orden. Låt eleverna spela i grupper.

Sätt sedan upp orden i klassrummet så att de är synliga när ni arbetar med vikingarna. Fyll på med nya ord. Se till så att orden är levande. Arbeta med dem emellanåt. Man kan exempelvis göra en frågesport av dem.

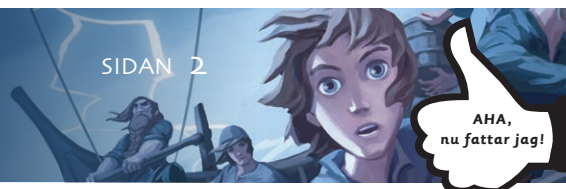
Tidslinje

Hur länge sedan var det som det fanns vikingar här? Vi tittar på tidslinjen från stenåldern till vår tid. Sätt upp en tidslinje i klassrummet. Låt eleverna tänka bakåt till stenåldern. Hur tror de att vi människor har ändrat oss under dessa år? Kroppsligt och utseendemässigt är det inte så stora förändringar, men i vår klädsel är det stor skillnad.

Låt sedan eleverna få varsin lapp med ett årtal på. De ska rita sin kropp med kläder som de tror tillhör det årtalet. På kroppen ska de som huvud klistra dit sitt eget fotografi. Eleverna får tillklippta halva A4-sidor, sitt fotografi och färgpennor. De får också använda böcker om klädedräktens historia och andra böcker som visar hur man har varit klädd genom tiderna. Det går också bra att använda sin egen fantasi.

Vikingar

Lärarmaterial

Skriv dagbok efter resan

Efter att ni har läst *Ett skepp i storm* s. 10-15 så låt eleverna skriva dagbok och låtsas vara Sven. Hur mår Sven efter att ha varit med sin pappa på skeppet?

Ett sätt att utforma dagboksskrivandet är genom stafettskrivning. Låt varje elev påbörja dagboken, stoppa sedan efter lämplig tid och låt eleverna byta papper och fortsätta på varandras dagböcker. Efter att ha bytt ett antal gånger är det dags att skriva ett avslut.

Vikingahjälm

Tillverka en vikingahjälm i papper mâché.

Så här kan man göra:

1. Mät omkretsen på ditt huvud. Blås upp en ballong till samma storlek som huvudet.
2. Doppa remsor av tidningspapper i tapetklister.
3. Lägg på lager på lager. Låt torka emellan. Det får inte vara för tjockt, för då rämner ballongen. Cirka tre lager kan kanske vara lagom.
4. Låt torka och hårdna.
5. Dela ballongen och jämna till kanterna.
6. Rita det visir du vill ha. Mät, klipp ut och fäst det på hjälmen med lim och/eller pappersklämmor.
7. Måla hjälmen i förslagsvis bronsfärg.

Vikingaskepp

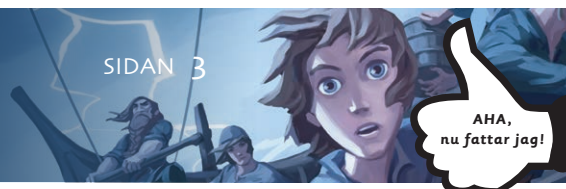
Låt eleverna göra det vikingaskepp som Sven åkte med. Det är sedan effektivt att hänga upp det i snören i taket. På följande sida finns en jättebra mall att följa:

<http://www.historiska.se/misc/gemensam/malgrupper/larare/pysell/vikingaskepp/>

Runsten

Låt eleverna göra varsin runsten av lera och skriva ett kort meddelande på den. Börja med att de gör en skiss. Sedan formar de leran till en runsten och skriver sitt meddelande på den. Låt stenen torka och fyll i runskriften med röd färg med en smal pensel.

Vikinger Lärarmaterial

Han och Hon

På vikingatiden var det männen som for iväg på långa resor och kvinnorna fick stanna hemma och ta hand om gården. Trots detta var det ändå mannen som bestämde på gården. Vad tycker eleverna om detta? Det här är en övning för att få igång en diskussion kring jämlikheten under vikingatiden. Man kan även jämföra med hur det ser ut idag.

Övningen går ut på att du som ledare skriver *Han* och *Hon* på varsin sida om tavlan. Presentera sedan ord som deltagarna ska placera under *Han* eller *Hon*. Om det finns ett ord som inte går att placera under *Han* eller *Hon*, sätts detta under en egen rad. Syftet med övningen är att reflektera över varför man gjort det val man gjort, och att kunna se skillnaderna mellan mannens och kvinnans roll under vikingatiden. Avslutningsvis kan man byta plats på *Han* och *Hon*. Det ger en ny diskussion. Vad tycker man om det? Var det okej för en kille att gå klädd i klänning och kunde en kvinna ha makt?

Några exempel på ord man kan ha med: jaga, bråka, uppfostra barnen, makt, stark, svag, bestämma, laga mat, tvätta, röva, klänning, byxor

Mer inspiration

<http://www.ungafakta.se/>

Vikinger

Facit elevmaterial

Läsförståelseuppgifter

Sidan 4-5

1. När bodde det vikingar i Sverige?
För tusen år sedan.
2. Vilket yrke hade de flesta människor under vikingatiden?
De var bönder.
3. Varför var människor från andra länder rädda för vikingarna?
För att vissa vikingar var rövare.
4. Vad är en rövare?
En rövare dödade människor och stal sedan deras saker.
5. Nämn minst fyra djur som man hade under vikingatiden.
Kor, grisar, hästar, hundar, katter och får.
6. Vad gjorde barnen om dagarna på gården?
De hjälpte till med olika sysslor.

Sidan 6-7

1. Vad var skeppen gjorda av?
De var gjorda av trä.
2. Hur skyddade man sig mot dåligt väder ombord på skeppen?
Man kröp under varma filtavskinn.
3. Varför var polstjärnan viktig när skeppen var ute på havet?
För att den lyste i norr och visade vägen hem.
4. Varför var det viktigt att titta på molen när man seglade?
Man kunde se hur vädret skulle bli.
5. Var satt styråran på vikingaskeppet?
Den satt på höger sida.
6. Varför lade man stora stenar i botten på vissa skepp?
För att vissa skepp hade rund botten. För att de skulle tåla höga vågor utan att slå runt så lade man sten i botten.
7. Vilket slags skepp skulle man välja om man ville segla på grunt vatten?
Ett skepp med platt botten.

Vikinger

Facit elevmaterial

Sidan 8-9

1. Vilka varor hade vikingarna med sig på sina resor?
Smycken, päls och järn.
2. Vilka varor ville man byta till?
Salt, kryddor, mynt av guld och silver, och ibland trälar.
3. Vad kallades den väg vikingarna måste segla om de ville åka till Irland?
Västerled.
4. Skriv ett annat ord för pengar.
Mynt.

Sidan 10-11

1. Varför hade Svens far bytt till sig mycket salt?
För att kunna sälja det och bli rik.
2. Varför kastade de tunnorna med salt i havet?
För att annars hade skeppet sjunkit på grund av det var så tungt lastat.
3. Vad skulle Svens far göra i byn?
Han skulle röva.

Sidan 12-13

1. Hur kände sig Sven när de anföll byn?
Han var rädd.
2. Varför stod människorna från byn på stranden med mat och djur?
De ville byta varor med dem.
3. Vad tog Sven från flickan?
Han tog ett kors.

Vikingar

Facit elevmaterial

Sidan 14-15

1. Varför hittade Svens far inte så mycket i husen?
För att de som bodde i byn var fattiga.
2. Varför hade byn som de rövade från ingen kyrka längre?
För att Svens far brände ner kyrkan.
3. Vad tror du korset som Sven hade i handen betyder?
Eget svar.
4. Vad ville Sven hellre göra än att följa med ut och resa igen?
Han ville hjälpa till på gården.

Sidan 16-17

1. Vem bestämde på Svens gård?
Det gjorde Svens far.
2. Hur kunde man få tag på en träl till sin gård?
Man kunde köpa dem i andra länder.
3. Vad kallades husen som vikingarna bodde i?
De kallades långhus.
4. Varför fanns det ett hål i taket på huset?
För att där skulle röken från elden komma ut.

Vikinger

Facit elevmaterial

Sidan 18-19

1. Hur gjorde man skridskor under vikingatiden?
Man band fast ben från döda djur under fötterna.
2. Vad menas med att glima?
Det är en gammal form av brottning.
3. Vad gillade Sven mest att göra när det inte fanns så mycket att göra på gården?
Att sitta framför elden och höra när far och farfar berättade om sina resor.
4. Hur gjorde man tyg på vikingatiden?
Av ull från fåren.
5. Vad gjorde man med de barn som var svaga när de föddes?
Man bar ut dem i skogen och lämnade dem att dö där.
6. Vad gjorde man med de människor som dog?
De lades i en kista som grävdes ner.

Sidan 20-21

1. Vad kallades vikingarnas tro?
Den kallades för asatron.
2. Nämn två gudar som vikingarna trodde på.
Eget svar.
3. Varför offrade man saker till gudarna?
För att gudarna skulle vara snälla mot människorna.
4. Vem var Särimner?
Det var Odens gris som aldrig dog.
5. Vilken gud gillar du bäst, Tor eller Oden och varför gillar du den guden bäst?
Eget svar.
6. Skriv allt du kan om Oden eller Tor.
Eget svar.

Vikingar

Facit elevmaterial

Sidan 22-23

1. Vad kallas vikingarnas bokstäver?
De kallades runor.
2. Vad kunde det stå om på vikingarnas runstenar?
Det kunde stå om resor som någon i byn gjort eller om döda vänner eller släktingar.
3. Varför grävde Svens pappa ner alla dyrbara saker?
För att han var rädd att någon skulle stjäla dem.

Sidan 24-25

1. Vem kom till Svens by och berättade om kristendomen?
Det gjorde Ansgar.
2. Varför tror du Sven blev kristen?
Eget svar.
3. Titta på de sex faktapunkterna om vikingarna på sidan 25.
Skriv sex faktapunkter till som du lärt dig.
Eget svar.